

newsletter

Drážděný medvěd vrací ránu

Patrick Buchanan
spoluzakladatel magazínu
The American Conservative

Patrick Buchanan:
Drážděný medvěd
vrací ránu

Václav Klaus:
Pár slov
za Alexandrem
Solženicynem

Ota Filip:
Multikulturní
nadšení je umělé

Stanislav Příbyl:
1100 let od narození
knížete Václava

Dalibor Roháč:
Recenze -
Paul Collier:
Spodní miliarda

Rozhodnutí Michaila Saakašviliho využít zahájení olympijských her k odvedení pozornosti od gruzínské invaze do Jižní Osetie se co do stupidity vyrovná rozhodnutí Gamal Abdel-Násira uzavřít Tiranskou úžinu izraelským lodím. Násirův hrubý omyl jej stál Sinaj v šestidenní válce. Saakašvili pravděpodobně za svůj omyl zaplatí trvalou ztrátou Jižní Osetie a Abcházie.

Osudová chyba

Po dělostřelbě a útocích na - co sám tvrdí - vlastní území, po zabítí množství vlastních, osetínských občanů a přinucení desítek tisíc dalších k útěku do Ruska byla Saakašviliho armáda vytlačena zpátky do Gruzie ve 48 hodinách. Vladimír Putin využil situace k vyhnání gruzínské armády z Abcházie, k bombardování a k obsazení Gori, rodného Stalinova města.

Saakašvili, který se rád prezentuje jako blízký přítel George Bushe, Dicka Cheneyho a Johna McCaina, a Gruzii prezentuje jako osamocené demokratického spojence Ameriky na Kavkaze, si myslel, že mu jeho rychlý pokus o převrat vyjde, a že svět postaví před hotovou věc. Nepočítal s hněvem a odhodláním ruského medvěda.

Americké obviňování Ruska z agrese duní prázdnotou. Gruzie ten boj začala, Rusko

jej dokončilo. Ti, kteří zahájí válku, nerozhodují o tom, jak a kdy skončí. Ruská reakce byla „disproporční“ a „příliš tvrdá“, běduje Bush. Pravda. Ale nedovolili jsme my sami Izraeli bombardovat Libanon 35 dnů jako odvetu za pohra-

*Americké obviňování Ruska z agrese duní prázdnotou.
Gruzie ten boj začala,
Rusko jej dokončilo.*

niční pětku, při které zahynulo několik izraelských vojáků a dva byli zajati? Nebylo to mnohonásobně „disproporční“?

Rusko provedlo invazi do suverénní země, hřímá Bush. Ale nebombardovaly Spojené státy Srbsko po 78 dnů a neprovedly invazi, aby jej přinutily vzdát se provincie Kosova, na které mělo Srbsko

mnohem větší historický nárok než Gruzie na Abcházii či Jižní Osetii, které obě preferují Moskvu před Tbilisim? Není západní pokrytectví šokující?

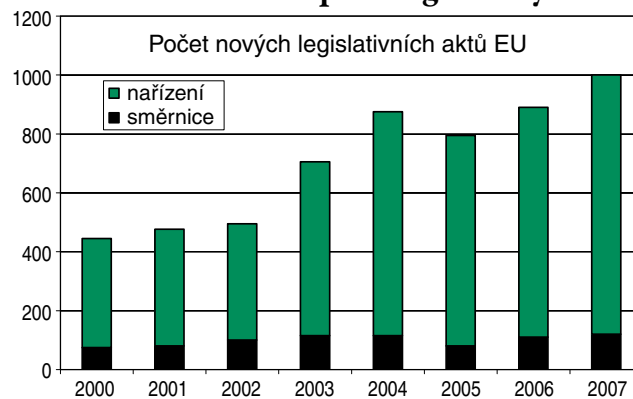
Dvojitý metr

Když se Sovětský svaz rozpadl do patnácti národů, oslavovali jsme. Když se Slovinsko, Chorvatsko, Makedonie, Bosna, Černá Hora a Kosovo odtrhly od Srbska, jásali jsme. Proč tedy to rozhořčení, když se dvě provincie s etnicky jiným obyvatelstvem odtrhly od Gruzie a bojovaly za svou samostatnost? Jsou secese a rozdělení národů chvályhodné pouze, když jsou v zájmu neokonzervativců, z nichž mnozí nerozumně testují ruskou trpělivost?

To, že Putin využil příležitosti Saakašviliho provokativního a hloupého kousku, aby naordinoval dvojitou dávku trestu, je nevyvratitelné. Ale není ruská zloba pochopitelná? Roky předhazuje Západ Rusku jeho prohru studené války a jedná s ním jako s Výmarskou republikou.

ZÁŘIJOVÝ GRAF CEPU

Bobtnání evropské legislativy

Když Rusko stáhlo svou Rudou armádu z Evropy, zavřelo své základny na Kubě, rozložilo svou zločinnou říši, dovolilo patnácti státům odtržení od Sovětského svazu a hledalo přátelství a společenství se Spojenými státy, co jsme udělali?

Jsou secese a rozdělení národů chvályhodné pouze když jsou v zájmu neokonzervativců, z nichž mnozí nerozumně testují ruskou trpělivost?

Porušili jsme slib daný Gorbačovovi, nastěhovali jsme naši vojenskou alianci do východní Evropy, pak dokonce až před ruský práh. Šest bývalých členů Varšavského paktu a tři bývalé sovětské republiky jsou nyní členy NATO.

Bush, Cheney a McCain tlačí na přijetí Ukrajiny a Gruzie. To by vyžadovalo, aby Spojené státy vstoupily do války s Ruskem tu kvůli Stalinovu rodnému městu, tu o to, kdo má mít su-

verenitu nad Krymským poloostrovem a Sevastopolem, tradičním domovem ruské flotily Černého moře. Od kdy se tyto oblasti staly životním zájmem USA zdůvodňujícím válku s Ruskem?

Politická pošetilost

Spojené státy unilaterálně anulovaly smlouvu o raketách dlouhého doletu, protože naše technologie byla lepší, pak naplánovaly umístit protiraketovou obranu do Polska a České republiky jako obranu před iránskými raketami, ačkoliv Írán nemá ani rakety ani jaderné zbraně. A ruská protinabídka spolupracovat společně na protiraketovém štítu umístěném v Ázerbájdžánu byla smetena se stolu.

Postavili jsme ropovod Baku-Tbilisi-Ceyhan z Ázerbájdžánu přes Gruzii do Turecka, abychom odsekli Rusko. Pak jsme pomohli odstranit režim nakloněný Moskvě formou našich „demokratických revolucí“ na Ukrajině a v Gruzii a po-

kusili jsme se to zopakovat v Bělorusku. Američané mají mnohé dobré vlastnosti. Ale schopnost vidět se kriticky tak, jak nás vnímají ostatní, mezi ně nepatří.

Představme si svět, který nikdy nepoznal Ronalda Reagana, kde se Evropa odmítla podílet se na studené válce poté, co Moskva instalovala své SS-20 na východ od Labu. A představme si Evropu, která vystoupila z NATO, řekla nám, ať jdeme domů a stala se sluhou Moskvy.

Jak bychom reagovali, kdyby Moskva přivedla Evropu do Varšavského paktu, zřídila vojenské základny v Mexiku a Panamě, umístila protiraketový radar a rakety na Kubě a spojila se s Čínou k vybudování ropovodu, který by dopravoval ropu z Mexika a Venezuely do přístavů v Pacifiku, odkud by je dopravovaly lodi do Asie? A kdyby nás odsekly? Kdyby armády v Latinské Americe trénovali poradci a odborníci z Ruska

a Číny způsobem, jakým to děláme my v bývalých republikách Sovětského svazu, jak bychom reagovali? Hleděli bychom na to s přihloupným výrazem ve tváři?

Desítky roků někteří z nás varují před pošetilostí lézt Rusům do zelí a vysmívat se jim do obličeje. Náš demokratický imperialismus začíná sklízet, co zasel – tentokrát v Tbilisi.

Desítky roků někteří z nás varují před pošetilostí lézt Rusům do zelí a vysmívat se jim do obličeje. Náš demokratický imperialismus začíná sklízet, co zasel – tentokrát v Tbilisi.

Článek „Blowback From Bear-Baiting“ vyšel na serveru www.informationclearinghouse.info 15. srpna 2008. Z angličtiny přeložil Vladimír Stwora.

Knížka Václava Klause „Czym Jest Europeizm?“

V Polsku vyšel v létě 2008 sborník článků, esejů a projevů Václava Klause o evropské integraci. Poté, co v Praze obdobný sborník vydalo Centrum pro ekonomiku a politiku v anglickém jazyce, vydává ho i nakladatelství Prohibita s ambicí ukázat polským čtenářům, že budoucnost Evropy nemusí a nemá být předem nalinkovaná a nemusí se ubírat jedním předem daným směrem, který se řídí politicky korektními názory zastánců harmonizačního či homogenizačního integračního modelu.

Ústředním textem knihy je polský překlad eseje „Co je to evropeismus?“, kterou otiskla MF Dnes 8. dubna 2006, tedy necelý rok poté, co voliči ve Francii a v Holandsku odmítli Smlouvu o Ústavě pro Evropu. Tehdy se mohlo zdát, že se arogantní autoritářství ideologie, kterou Václav Klaus nazval evropeismem, stalo minulostí, ale další vývoj v Evropské unii kolem Lisabonské smlouvy prokázal, že evropeismus je pevně zako-

řeněným definičním znakem současné etapy evropského vývoje. Referenda ve Francii, v Nizozemsku a i letošní referendum v Irsku, které bylo o identických institucionálních změnách, byly vrcholkem ledovce obecnějších a hlubších problémů.

Na rozdíl od situace po francouzském a nizozemském referendu jsou po irském re-

ferendu projevy evropeismu dnes patrnější ještě vehementněji. Vytváří se dojem, že v Evropské unii neexistuje a nemá existovat názorový pluralismus na fungování institucí EU a že přijatelná je pouze ta odpověď, která je souhlasná s novou smlouvou nebo právním aktem. Když Václav Klaus ve své esejí popisuje tvůrce a nositele evro-

peismu, píše o tom, že jsou to lidé, kteří chtějí řídit, ovládat, poručníkovat a patronovat jiné. I proto slyšíme v dnešní Evropské unii o tom, že řešení je na Irsku, i proto se připravuje zpráva, která má zanulovat údajné důvody, proč irští voliči Lisabonskou smlouvu zamítlí. I proto se mluví o absurdní a teatrální možnosti druhého referenda, která by bezpochyby nadlouho ubrala na legitimitě všemu pozitivnímu, co se z evropského integračního procesu dosud nevytratilo.

Evropeismus je revolučním zvratem normálního chodu věcí. Je dobře si to připomínat, protože v jednom jediném členském státě, kde měli občané možnost se k aktuálnímu „chodu věcí“ v EU vyjádřit v referendu, odhalili průvodní znaky ideologie evropeismu. Tato kniha je o všech aspektech evropeismu a o tom, co by se pro Evropskou unii nemělo stát budoucností.

Jiří Brodský, Kancelář prezidenta republiky

Pár slov za Alexandrem Solženicynem

Václav Klaus

Kolem půlnoci ze 3. na 4. srpna 2008 mi na mobilní telefon přišla krátká zpráva ČTK, že ve věku téměř devadesáti let zemřel jeden z velikánů druhé poloviny dvacátého století Alexandr Solženicyn. Jako někdo, kdo s ním a s jeho díly a názory „prožil“ celých posledních pětadvaceti let, jsem několik hodin nemohl usnout a v duchu si psal tento krátký text.

Jeden den Ivana Děnísoviče

Vyprovokovala mne k němu druhá polovina této smutné zprávy, která říkala, že to byl autor knihy Souostroví Gulag. I když jsou dnešní nekrology v médiích daleko bohatší, tato myšlenka v nich jako centrální zůstává. Já bych však řekl, že kdyby měl být Solženicyn spojován s jednou jedinou knihou, měl by to být Jeden den Ivana Děnísoviče (z roku 1962), protože to byl literár-

ně čistý, nadměrným filozofováním či deskriptivními pasážemi nezatížený text, který mistrovsky vystihl nejen samu podstatu Gulagu, ale i celého sovětského komunistického systému. Také asi největšímu počtu lidí, kterých se to týkalo, otevřel oči.

Řada z nás nemohla odtrhnout oči ani od dalších dvou románů – Rakoviny a V prvním kruhu – ale to už byly knihy poněkud „myšlenkami přetěžklé“, i když plně věrohodné a se spoustou autobiografických prvků (pro pamětníky bych chtěl dodat, že člověk, který o to usiloval, tyto knihy v komunistickém Československu šedesátých let četl, i když např. Rakovinu jako Krebsstation, tedy německy a The First Circle anglicky; ale šlo to). Těžký byl i román Srpen 1914, kde se Solženicyn snažil vysvětlit říjen 1917 neúspěchy ruských

armád na počátku první světové války.

Jsem přesvědčen, že ten, kdo přečetl, pochopil a domyslel tyto čtyři knihy, Souostroví Gulag, tento román, spíše vedle sebe řazený a nehierarchizovaný soubor dokumentů, nepotřeboval. Sestavení Souostroví Gulag byla neuvěřitelná, únavná, vrcholně obětavá a téměř nadlidská práce, pro historii nesmírně užitečná, ale já mám pocit, že už mi nic nového nepřidala a navíc se obávám, že si ji lidé na Západě sice kupovali, dali si ji na viditelné místo ve své knihovně, mluvili o ní, ale nečetli ji. Leckterí z nich se mi k tomu přiznali (nedovedu si představit, kolik ji u nás přečetlo lidí, když v roce 1990 vyšla).

Solženicyn hrál extraligu

Je třeba připomenout ještě dvě další věci. Když byl Solženicyn nuceně vystěhován na Západ a nakonec se usídlil ve Spojených státech, nebyl tam pochopen. Svým životem hrál nejvyšší soutěž, jakousi nadpozemskou extraligu a neměl potřebu „rozměňovat se“ v nižších soutěžích.

Nechtěl se stát celebritou, která maximalizuje počet návštěv amerických univerzit a počet vystoupení v televizních talk show, neměl to zapotřebí a to mu Amerika neodpustila.

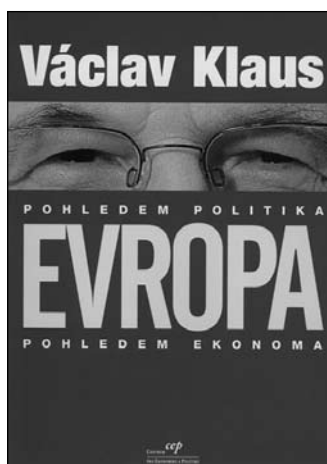
A když navíc ve svém známém eseji pro časopis Time vyjádřil své zklamání ze západního způsobu života – povrchnost, ztráta tradičních hodnot, konzumerismus, mediokracie (cituji zpaměti) – Západ, myšleno kulturně-civilizačně, nikoli politicky, tedy včetně nás, ho přestal mít rád.

Když se v roce 1994 vrátil do Ruska, nastal stejný problém. Západ se tehdy s despektem díval na ruské pokusy o demokratizaci politického života a o odstátňování ekonomiky (absurdně předpokládal, že se demokracie a tržní ekonomika dá „zavést“, jen kdyby se dostatečně chtělo). A když Solženicyn Rusko akceptoval a postavil se na stranu jeho úsilí znovunalézt své „místo na slunci“, nebyl pochopen znovu.

Ale to se velikánům jeho rozměru stává.

MF Dnes, 5. srpna 2008

NABÍZÍME

Kniha **Evropa pohledem politika – pohledem ekonoma** je souhrnem textů prezidenta **Václava Klause**, které na téma evropské integrace napsal v letech 1993–2001. Klausův přístup lze shrnout jedním slovem – eurorealismus. Kniha může být cenným zdrojem informací nejen pro politology a ekonomy, ale pro všechny občany, kteří jsou ochotni vnímat problémy evropské integrace v celé jejich šíři, realisticky.

Cena: 100 Kč, 224 stran.

objednávky na www.cepin.cz

NOVINKA

CEP nabízí knihu **Michala Petříka „Evropa ve slepé uličce“** s podtitulem „Lisabonská smlouva a politická unifikace“. Kniha analyzuje základní pojmy evropské integrace a rozebírá vývoj k politické unii. Zkoumá pilíře Lisabonské smlouvy a další změny zaváděné Lisabonskou smlouvou. Přináší případové studie Unie mezi Laekenem a Lisabonem. Nechybí ani přílohy s kompetencemi EU podle Lisabonské smlouvy. Předmluvu ke knize napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 118 stran.

objednávky na www.cepin.cz

Multikulturní nadšení je umělé

Ota Filip

spisovatel, Murnau, SRN

Pokusím-li se na základě informací, jimiž mě denně zahrnují německá média, popsat dnešní stav permanentními krizemi otrášené, strachem před budoucností utrápené německé společnosti, tak mohu (i když s určitým rizikem, že se mýlím) zjistit následující: nic nedělá mým německým spoluobčanům, hlavně však zdejším sdělovacím prostředkům, tak dobře, nic je tak moc nezahřeje, jako když se jim naskytne příležitost stylizovat se do role kazatelů morálky, majitelů pravd a když se před zbytkem světa, hlavně před USA, mohou předvádět jako velkorysí, současní mravně nezávadní mesiáši, kteří by, kdyby mohli, spasili svět od všeho zlého. Názorné je to vidět na umělém multikulturním nadšení.

Touha být milován

Po roce 1945 se Američané spolu se svými anglickými a francouzskými spojenci zasloužili o rozvoj demokracie v západním Německu a až do rozpadu Sovětského svazu i tzv. Varšavského paktu koncem 80. let 20. století převzali politickou i vojenskou odpovědnost za rozvoj demokracie a za bezpečnost západní Evropy, včetně SRN. Američané zajišťovali západnímu Německu přes čtyřicet let politickou i vojenskou ochranu před agresivním Sovětským svazem a západní Němci mohli, aniž by převzali odpovědnost a rizika za své vlastní bezpečí, budovat svůj „hospodářský zázrak“, upevňovat a rozvíjet západoněmeckou demokracii, přitom demonstrovat pod hesly „Ami go home!“ (Amíku, jdi domů!), nebo protestovat proti umístění amerických raket na území SRN, přičemž se západoněmečtí „pokrokoví“ demonstranti po vpádu sovětských vojsk do Československa v srpnu 1968 nikdy neopovážili pozvednout hlas proti sovětským atomovým raketám v Čechách.

Nemohu se zbavit dalšího podezření, že část německé

veřejnosti i – opět – sdělovací prostředky, „vítají“ s umně zastíranou škodolibostí každý omyl nebo poklesek Američanů i v jejich dnešním boji proti terorismu, že ve svých komentářích zaujmou četní němečtí žurnalisté, kdykoliv si mohou zahrát na jediné majitelé pravdy a předvádět především USA své mravní rozhořčení, zaujmou hbitě pozice kazatelů morálky a mravnosti a způsobem, jakoby se ušklibli, si povzdechnou: i vy, Američané, se ještě dnes dopouštíte bezpráví, a nám vyčítáte naše dávno minulé poklesky...

Stylizovali jsme se do rolí mesiášů zvěstujících zbytku světa radostnou novinu, že v rámci globalizace se v Německu rodí multikulturní společnost.

Nikdo to v Německu neřekne otevřeně, ale i obyčejný občan Německa – raději pomlčím o vlivných sdělovacích prostředcích – trpí dalším komplexem: chce být v cizině „milován“ a uznáván. To platí i o německých, ať už levicových nebo konzervativních vládách, které se téměř v celém světě rády prezentovaly a i dnes především „v třetím světě“ předvádějí jako štědrí financiéři humanitárních akcí, na rozdíl od Američanů jako zarputilí ochránci přírody, jako ojedinele obětaví bojovníci za čisté životní prostředí, jako odpůrci atomových elektráren (i když Německo odebírá, hlavně v zimě, někdy i třetinu elektrické energie z francouzských, zčásti i z českých atomových elektráren) a především jako stateční obhájci lidských a občanských práv, nejhorlivěji v zemích, s nimiž Německo, i v roce 2007 největší exportér na světě, neobchoduje.

Multikulturní euforie

Mnoho, ne-li většina, z mých německých spoluobčanů trpí dalším komplexem, totiž komplexem podivuhodné „lásky“ k cizincům, hlavně

k našim, v Německu žijícím Turkům. V uplynulých pěti letech objevili četní němečtí občané svou lásku a obdiv k cizincům, především k více než třem milionům Turků, kteří pracují, mají-li práci, a žijí legálně v SRN. Počet v Německu nelegálně žijících Turků a cizinců z rozvojových zemí a z „třetího světa“, hlavně však z Afriky, se prý pohybuje v rozmezí mezi půl milionem a milionem; nelze je spočítat, tak se o nich raději nemluví.

V celém Německu vznikly asi před pěti lety jako oprávněná reakce na rejdy neonacistů a na vzrůstající se „Ausländerhass“ (nenávisť vůči cizincům) občanské iniciativy, sjednocené pod heslem „cizinec je můj přítel“, „ukázat obličej“ a nesčetné další. Pojem multikultury a integrace v Alláha věřících a Alláha jako jediného Boha vyznávajících Turků i jiných islámských skupin do německé společnosti se stal výrazem současného politického sentimentálního romantismu, národního hnutí všech demokraticky smýšlejících občanů.

Abyste nás nikdo nemohl obvinít z rasismu nebo z intolerance k lidem jiného než křesťanského vyznání, aby nás cizinci, hlavně Turci žijící s námi, milovali, aby se v rámci v Německu vypuknuvší, všeobecné integrační euforie, vžili do naší společnosti, stylizovali jsme se do rolí mesiášů zvěstujících zbytku světa radostnou novinu, že v rámci globalizace se v Německu rodí multikulturní společnost.

Integrační trend

Asi před pěti lety se však v Německu rozvinula i jiná odvětví „integračního trendu“: Četní ke svým církvím kritičtí němečtí křesťané přestupovali demonstrativně k islámu, mnozí odjížděli do Iránu učit se zpaměti korán, nebo do Afghánistánu a do Pákistánu do tajných výcvikových táborů talibánských teroristů, německý překlad koránu šel na dračku a četné německé emancipované ženy, povětšinou akademičky starších ročníků se sklony k radikálně le-

vicovému intelektualismu, jak jej prožívaly na německých univerzitách coby studentky okouzlené v roce 1968 Mao Ce-tungem a Ho-Čin-Minem, počaly se demonstrativně integrovat do islámské společnosti, zahalovaly své účesy, díla drahých kadeřníků, šátky a houfně navštěvovaly kurzy břišního tance.

Asi před rokem museli němečtí vyznavači multikulturní společnosti akceptovat pro ně krutý fakt, že asi 85 % Turků žijících v SRN o integraci do německé společnosti nemá zájem.

Asi před rokem museli němečtí vyznavači multikulturní společnosti akceptovat pro ně krutý fakt, že většina, odhaduje se asi 85 %, Turků žijících v SRN o integraci do německé společnosti nemá zájem, že těch 400 tureckých imámů, vesměs radikálních islamistů, kteří v Německu působí jako duchovní správci a kazatelé v nesčetných mešitách, mají pravdu, když každý pátek večer varují především islámskou mládež věřící v Alláha a v jeho proroka Mohameda před bezbožnými křesťany, před jejich dekadencí, projevující se třeba i v tom, že nevěří ani ve svého vlastního Boha.

K neblahému vlivu tureckou vládou placených, v Německu působících imámů na radikální islámsko-tureckou mládež především v tureckých čtvrtích v Berlíně, ve Stuttgartu, v Mnichově, v Ulmu, v Dortmundu, v Hamburgu a ve všech velkých německých městech, přistupuje fakt, že 40 % dětí z tureckých rodin buď vůbec nenavštěvuje základní školy, a když do školy chodí, tak ji 20 % nedokončí, takže nemají šanci se vyučit nějakému řemeslu. 72 % – což je následek zanedbané školní docházky – v Německu žijících Turků, nemá, i když se už tady narodili, žádnou kvalifikaci a žádnou způsobilost vykonávat v moderní společnosti jakékoliv

povolání vyžadující odborné znalosti.

Islámem v uplynulých pěti letech zradikalizovaná turecká mládež nepřipouští, že mizérii, v níž uvízla, si z velké části zavinila sama, a obviňuje zdejší společnost, že jí neposkytuje šanci nebo alespoň naději na společenský vzestup, že jsou odsouzeni k doživotní nezaměstnanosti, že se nikdy nebudou moci zařadit do pracovního procesu, vymámit se tím pádem „z kasty“ příjemců sociálních podpor a že v bohaté společnosti, oplývající lákavými, pro nezaměstnané mladé Turky však nepřístupnými konzumními statky, uvíznou v trvalé chudobě.

Časovaná bomba

Příčiny tohoto znepokojivého stavu – některé německé sdělovací prostředky píšou a mluví o „časované bombě“ – jsou snadno vysvětlitelné: Na rozdíl od Austrálie a Kanady se Německo, když koncem padesátých let „pozvalo“ v době konjunktury Turky jako „Gastarbeiter“ („hostující dělníky“) do země, nezajímalo o jejich povolání, o kvalifikaci a školní vzdělání. Do Německa přišli především nekvalifikovaní muži, kteří doma, v zaostalých zemědělských tureckých krajinách, nedokončili školy, nebo se nevyučili žádné řemeslo.

Když si Turci přivezli do Německa o něco později i své ženy, zplodili sice mnoho dětí, ale právě tak jako jejich rodičové doma třeba v chudé Anatolii, nedbali ani oni v Německu o jejich školní docházku, ale tím intenzivněji o to, aby se mládež neodcizila islámu, aby dodržovala někdy už krutá ustanovení koránu, neintegrovala se do německé společnosti, čímž způsobili, že počet mnohdy jen turecky mluvící mládeže, neschopné se zařadit do zdejší společnosti, neustále rostl a roste dodnes.

Frustrovaná, rozpolcená a vykořeněná turecká mládež tvoří dnes v Berlíně i v dalších německých městech nebezpečnou „paralelní společnost“, dnes už kriminální podhoubí, v němž se organizují bandy, které si jako svou cestu do budoucnosti volí

násilí. „Rozzlobená“ turecká mládež by se ráda prodrala alespoň občas na výsluní společnosti, ale protože legálními cestami, které si z velké části sama zabarikádovovala, nemá k tomu šanci, vidí svou naději v radikálním islámu a dnes i v terorismu.

„Rozzlobená“ turecká mládež by se ráda prodrala aspoň občas na výsluní společnosti, ale protože legálními cestami, které si z velké části sama zabarikádovovala, nemá k tomu šanci, vidí svou naději v radikálním islámu a dnes i v terorismu.

Dějiny nás učí, ale my je často nebereme na vědomí: Kdekoliv a kdykoliv se ve společnosti rozmnožil nadbytek nezaměstnaných mladých, rozhořčených lidí bez budoucnosti, vzrostlo nebezpečí, že společnost, která mládež zanedbala, se zaplete do terorismu, do zločinu nebo dokonce do agresivních dobovačských válek. Hitlerova SS rekrutovala na počátku třicátých let své „bojovníky“ především z řad nezaměstnané, rozhněvané a frustrované německé, nejen proletářské, ale i akademické mládeže. Ne všichni muslimové jsou teroristé, ale všichni islámští nebo palestínští teroristé, povětšinou mladí muži pod 25 let, vraždí ve jménu Alláha a jeho proroka Mohameda.

Beznaděj, pocit vyčlenění ze společnosti, vědomí, že cesty „nahoru“ jsou uzavřeny, vliv radikálního islámu, jeho kazatelů a četných, tak zvaných „škol vyučujících korán“ (o tom, co tam imáni učí, nemají německé školní úřady povětšinou ani ponětí) nese dnes v Německu zlé plody: V Berlíně činil v roce 2006 podíl mládeže od 14 do 20 let, takzvaných „migračních dětí“ na kriminalitě skoro 50%, v Brémách 56%, v Norimberku dokonce 60%.

Převrácená nenávist k cizincům

Před třemi roky jsme se v Německu otřásali hnusem a srocovali jsme se k občanskému odporu, kdykoliv jsme se setkávali s neonacistický-

mi projevy „Ausländerhassu“ („nenávisti vůči cizincům“). Naše rozhořčení nad nehoráznými projevy „nenávisti vůči cizincům“, jak nám ji dodnes předvádí neonacistická NPD, sice nepominulo, ale navíc nás znepokojuje nová odrůda „Ausländerhassu“, a sice nenávist četných, s námi žijících cizinců – mám na mysli radikální islamisty – proti německé společnosti a proti západní demokracii vůbec.

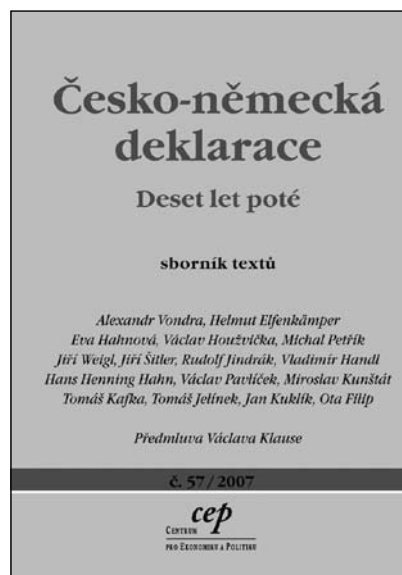
S touto odrůdou „nenávisti cizinců“ si nevíme rady, znejišťuje nás a současně nás podivným způsobem i uráží: my jsme přece pro multikulturní spoluzítí s našimi cizinci, my chceme do naší společnosti integrovat Turky a muslimy přijmout s otevřenou náručí! Tak proč nás naši Turci nemají rádi, proč se nám a našemu způsobu život nepřizpůsobí?

Na tuto otázku nenašel v Německu dosud nikdo uspokojivou odpověď. Přesněji řečeno: slovníci sociologové, politologové, filozofové, psychiatři, psychologové, včetně vždy vševědoucích politiků konzervativního, levicového, liberálního ražení i vše-

lijakých jiných názorů, jakož i politikové bez jakéhokoli názoru, nacházejí na shora formulovanou otázku sice mnoho odpovědí, ale žádná nikoho, nejméně však naše Turky, neuspokojila.

I mně se jeden německý deník před časem dotázal, jak si otázku multikulturní integrace přes tři milionů v SRN legálně žijících Turků do naší společnosti představuji. Odpověděl jsem, že si multi-kulti-integraci našich Turků do německé společnosti nedokážu představit a že já bych otázku řešil radikálně a sice výměnou zemí: Turci chtějí mermomocí do Evropy, hlavně však do Německa, a Němci coby turisté obsazují a mají vlastně už v pevně v rukách téměř celé turecké pobřeží Středozemního moře. Navrhuji tedy – a ve svém návrhu nevidím žádnou nepřekonatelnou překážku – aby se Turci v několika etapách přestěhovali-přesídlili do Německa a aby se Němci přesunuli do Turecka. Problém Turků v Německu by tím pádem byl jednou provždy vyřešen...

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník č. 57/2007 „Česko-německá deklaráce – deset let poté“, do něhož přispěli **Alexandr Vondra, Helmut Elfenkämper, Eva Hahnová, Václav Houzvička, Michal Petřík, Jiří Weigl, Jiří Šitler, Rudolf Jindrák, Vladimír Handl, Hans Henning Hahn, Václav Pavlíček, Miroslav Kunštát, Tomáš Kafka, Tomáš Jelínek, Jan Kuklík a Ota Filip**. Předmluvu ke sborníku napsal prezident Václav Klaus.

Cena: 70 Kč, 182 stran.

objednávky na www.cepin.cz

1100 let od narození knížete Václava

Stanislav Příbyl
katolický duchovní

Kníže Václav, který je součástí české státnosti, má v jistém smyslu „dva životy“. Jeden pozemský, který začal právě před 1100 lety a skončil spíše než tradičního roku 929 pravděpodobně v roce 935. Zprávy, které o tomto jeho krátkém životě máme, pocházejí především z legend. Ve Václavově době slovo „legenda“ ještě nemělo význam mýty opředeného fantazijního příběhu. Šlo prostě o to co je *ad legendum*, to co se čte. Ostatně sám Václav měl být vyučován na popud jeho babičky Ludmily v písmu latinském, řeckém i slovanském, a to přibližně v dobách, kdy Karel Veliký, bezesporu nejvýznamnější panovník raného středověku, neuměl číst ani psát.

Legendy o Václavovi

Legendy o Václavovi se nám zachovaly jednak latinské, které líčí Václava spíše jako mnicha převlečeného za knížete, ale také dvě staroslověnské. Ty nejen svědčí o vysoké kultuře již tehdy rozvinutého slovanského písemnictví, nýbrž také o Václavovi jako člověku z masa a kostí. Údajně měl mít syna Zbraslava a když se se svými družiníky večer připoil

medovinou, šel se hned ráno vyzpovídat.

I legendární osobnosti lze zlidštit, aniž je připravíme o svatozář a ve Václavově případě i o jeho „druhý život“, totiž jako garanta české státnosti, „vévodu české země“. České koruně dodávala jeho stále znovu zpřítomňovaná památka lesk i duchovní garanci samotné její existence. Nedávno vystavované královské insignie jsou toho více než výmluvným dokladem.

Kromě této spíše reprezentativní stránky Václavova „druhého života“ je zde ještě jeho druhý aspekt, totiž úloha zastávce českého národa v dobách tísně a úzkosti: „nedej zahynouti nám ni budoucím“. Z dějin poměrně nedávných víme, kdy se celý národ naposledy masivně semkl v připomínce jeho památky, totiž v době ohrožení našeho státu nacistickou okupací. Návrat ke svobodě v roce 1989 byl pak spíše než s Václavem spojen s postavou Anežky Přemyslovny.

Václavův „druhý život“ má však ještě méně zdůrazňované aspekty. Tributem volků a prutů stříbra saskému králi Jindřichovi dokázal Václav již

za svého pozemského života diplomatickou smířlivostí a smysl pro realitu. Takovým harmonizujícím směřovatelem zdánlivých protikladů se stal i ve svém „druhém životě“.

Moudrý panovník

Václav žil například v době, kdy byla ještě jediná nerozdělená a nerozhádaná církev. I po bolestivých rozkolech v 11. století zůstal osobou váženou a ctěnou nejen na křesťanském Západě, nýbrž také na Východě. Pravoslavní neznázorňují Václava jako nějakého mladíčka, nýbrž jako bělovlasého vousatého starce. Tím totiž typizují jeho moudrost, která pro ně znamená více než reálný fyzický vzhled. Zároveň také titulem Václav „český“ zdůrazňují i jeho národní původ.

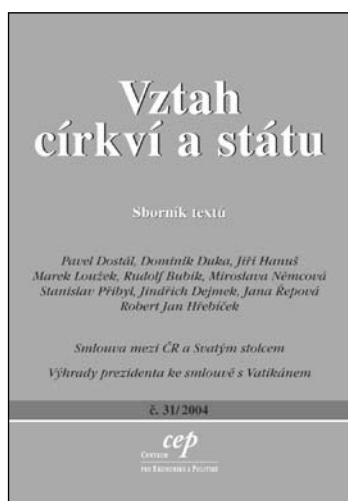
Avšak i uvnitř české kotliny se setkáváme s obdobným jevem. Na našem dnešním území bývaly již od středověku rozsáhlé enklávy, v nichž žilo v drtivé většině německy mluvící obyvatelstvo. Čekali bychom v duchu dnešního nazírání národní identity, že v těchto oblastech by byl kníže Václav přinejmenším přehlížen. Opak je pravdou. Stačí se podívat zejména do barokních kostelů na těchto územích a vidíme tam zhus-

ta sochu nebo obraz „vévody české země“. Také jméno Wenzel dávali německy mluvící rodiče svým synům velice rádi.

Jestliže přijímáme tezi, že smířením mezi národy je především smířením s vlastní minulostí, která byla a nedá se odestát, pak se nám ukazuje, že v ní nebyly jenom temné skvrny, ale také velmi světlé momenty vzájemně a přirozeně se prolínajícího soužití. Sám kníže Václav by se asi divil, že se právě této cenné devize věnuje tak málo pozornosti na úkor zbytečného rozdmýchávání negativních vášní.

Právě proto, že byl panovníkem pevným ve své identitě, neměl zapotřebí vytvářet a uměle živit zbytečné spory a nepřátelství. Tento moudrý postoj jsme mu i dnes všichni dlužní. Také v období náročného vyjednávání o dělení Československa na dva samostatné státy, které proběhlo nad veškerá očekávání mimořádně civilizovaným a smířlivým způsobem, to již ostatně připomněl tehdejší premiér Václav Klaus: „Svatováclavská tradice stojí někde v koutě, zaprášená a napůl zapomenutá. Přitom mluví jasnou řečí. Měli bychom se jí ujmout.“

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník číslo 31/2004 „**Vztah církvi a státu**“, do něhož přispěli **Pavel Dostál, Dominik Duka, Jiří Hanuš, Marek Loužek, Rudolf Bubík, Miroslava Němcová, Stanislav Příbyl, Jindřich Dejmek, Jana Řepová a Robert Jan Hřebíček**. Do příloh je zařazena mimo jiné neratifikovaná smlouva mezi ČR a Svatým stolcem a výhrady prezidenta ke smlouvě s Vatikánem. Předmluvu ke

sborníku napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena 70 Kč, 154 stran.

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník číslo 68/2008 „**Únor 1948 – šedesát let poté**“, do něhož přispěli historici, pamětníci, bývalí a současní politici: **Václav Klaus, Naděžda Kavalírová, Josef Lesák, Vladimír Nálečka, Pavel Žáček, Jindřich Dejmek, Slavomír Michálek, Stanislav Balík, Ladislav Tajovský, Jiří Kocian, Petr Chalupecký a Michal Pehr**. Editory jsou **Jindřich Dejmek a Marek Loužek**. Před-

mluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 100 Kč, 184 stran.

objednávky na www.cep.in.cz, tel. 222 192 406, e-mail: cep@cep.in.cz

ZPRÁVA ZE SEMINÁŘE

Edvard Beneš – šedesát let od úmrtí

V úterý 2. září uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář „Edvard Beneš – šedesát let od úmrtí“. Na panelu, který moderoval Marek Loužek, vystoupili Jindřich Dejmek z Historického ústavu Akademie věd ČR, Jan Boris Uhlíř z Vojenského historického ústavu v Praze a vedoucí Kanceláře prezidenta republiky Jiří Weigl.

Jindřich Dejmek ocenil Benešovy diplomatické aktivity vedoucí k založení i obnově ČSR. Beneš si v ničem nezadá s rolí Masaryka. Beneš byl upřímný frankofil, proto sjednal spojeneckou smlouvu s Francií. V roce 1938 Beneš nebyl kapitulant, obranu státu myslel vážně. Nacházel se však mezi mlýnskými kameny nacismu a appeasementu. Mnichovská křižovatka byla pro něj výzvou. Obnova ČSR se mu podařila. V době třetí republiky se nebránil spolenectví ČSR a SSSR, přispěl však ke stažení sovětské armády z ČSR už na podzim 1945. Mýlil se ve vnitřním vývoji Sovětského svazu, stále u něj působil šok zrady z Mnichova. Dejmek upozornil na rizika poválečné „socializační demokracie“. Mezinárodní okolnosti byly pro Benešův politický osud fatální.

Jan Boris Uhlíř zdůraznil, že politika byla pro Beneše smyslem života. Na prvním místě vždy stály zájmy státu, k jehož otcům zakladatelům patřil, tedy zájmy Československa. Po okupaci Čech a Moravy, ačkoliv jeho postavení bylo zpočátku hor-

ší než v počátcích první emigrace, se Beneš s podivuhodnou rozhodností a vytrvalostí pustil do zápasu za odčinění Mnichova a znovuoobnovění Československé republiky. Přes četné snahy opozice z řad československé emigrace i některých francouzských a britských politiků, byl právě on jedinou osobností, která tento zápas mohla dovést do vítězného konce.

Jiří Weigl představil Edvarda Beneše jako spolutvůrce moderní české státnosti. Ochranu proti německému nacionalismu 19. století hledala česká politická reprezentace nejprve v austroslavismu, posléze v panslavismu. Samostatný československý stát znamenal radikální vyvedení českých zemí z německého světa, proto musel bát ukotvení orientací na západní velmoci. Politika usmířování byla tragickou chybou vůči šílenému německému diktátorovi, ale měla hlubokou politickou logiku jako snaha o vytvoření partnerství s emancipovaným Německem. Kdyby Hitler byl konvenční politik a dodržoval dohody, mohly být změny stanovené Mnichovskou dohodou nevratné. Hitler však realistickým politikem nebyl a důsledkem byla druhá světová válka.

Po druhé světové válce podle Weigla už byl Edvard Beneš statistou dramatu, který zřejmě chápal jeho logiku, ale neměl sílu se mu postavit. Český stát se dnes geopoliticky vrací tam, kde se po tisíc let nacházel – na orbit evropského sou-

státí s těžištěm v Německu. Na rozdíl od Svaté říše římské se dnes toto soustátí nazývá Evropská unie a český stát zde tak jako v minulosti není svrchovanou a nezávislou entitou. Moderní česká státnost tak ve svém vnějším zakotvení za devadesát let své existence opsala kruh. Edvard Beneš představuje státníka, v jehož éře jsme byli alespoň dvě desetiletí skutečně nezávislou a suverénní zemí.

V diskusi advokát Jan Molík prohlásil, že rozpad rakousko-uherské monarchie byl hříchem proti národu, Češi by se podle něj měli v Rakousku lépe. Marie Neudorflová z Masarykova ústavu AV varovala před idealizací Rakouska-Uherska, staré Rakousko bylo nedemokratické, zatímco ČSR byla demokratickou zemí. Každou demokracii bychom měli ctít. Podle Pavla Vedrala bychom si měli vážit kvalitních osobností, Masarykova pozice byla snazší než Benešova. Advokát Pavel Smutný nastolil otázku československo-polské konfederace po druhé světové válce. Stanislav Příbýl ocenil Benešovu zásluhu na modu vivendi mezi ČSR a Svatým stolcem. Dušan Tříška nastolil otázku, zda byl Edvard Beneš

v roce 1948 hybatelem, nebo pouhým statistou při znárodnění.

Jindřich Dejmek vysvětlil, že rakousko-uherská monarchie se rozpustila sama, protože alpsí Němci se chtěli připojit k německé říši. Pozitivní alternativa vůči orientaci zahraniční politiky za první republiky neexistovala. Neutralita nebyla řešením, velmoci by jí neuznaly. Pokud jde o československo-polskou konfederaci, Poláci si ji přáli širší (včetně pobaltských zemí a Maďarska), zatímco ČSR upřednostňovala volnější konfederaci spíše na základě celní unie. Konec těmto plánům však učinil Stalin. Za první republiky chyběla složka atlantismu, která je důležitá dnes. Jan Boris Uhlíř by nebyl skeptický k vývoji národa v rámci rakousko-uherského soustátí. Kdyby zůstalo Rakousko zachováno, nemuseli jsme se ve 20. století dočkat dvou okupací. Jiří Weigl namítl, že pokud jde o zachování starého Rakouska, pohybuje se spíše v rovině spekulací. Vznik samostatných národních států po první světové válce však zachránil střední Evropu před nástupem bolševismu. ML

NABÍZÍME

Marshallův plán

Šedesát let poté

Sborník textů

Jindřich Dejmek, Jan Eicher, Slavomír Michálek
Oldřich Tůma, Ladislav Tajovský, Vít Smetana
Harry Truman, George Marshall, Edvard Beneš
Leopolda Chmela, Philip Nichols
Jan Masaryk, Pavel Tigrid

Předmluva Václava Klause

č. 61/2007

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník číslo 61/2007 „Marshallův plán – šedesát let poté“, do něhož přispěli **Jindřich Dejmek, Jan Eicher, Slavomír Michálek, Oldřich Tůma, Ladislav Tajovský, Vít Smetana, Harry Truman, George Marshall, Edvard Beneš, Leopold Chmela, Philip Nichols, Jan Masaryk a Pavel Tigrid**. Editoři jsou **Jindřich Dejmek a Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 188 stran.

objednávky na www.cepin.cz
tel. 222 192 406, e-mail: cep@cepin.cz

PŘEDPLATNÉ CEPU

Nejjednodušší způsob, jak za výhodnou cenu dostávat pravidelně Newsletter, sborníky CEPu a pozvánky na semináře

BLIŽŠÍ INFORMACE NA:

www.cepin.cz
tel. 222 192 406

RECENZE – PAUL COLLIER: SPODNÍ MILIARDA

Dalibor Roháč
držitel Weidenfeldova stipendia
pro postgraduální studium
na University of Oxford

Oxfordský profesor ekonomie Paul Collier ve své knize „*The Bottom Billion. Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It*“ (Oxford: Oxford University Press, 2007) stojí ve svých názorech někde mezi Jeffreyem Sachsem a Williamem Easterlym. Tvrdí, že rozvojová pomoc určitých podmínek může pomoci a že stejně mohou pomoci i dobře promyšlené válečné zásahy. Oba tyto závěry jsou velmi kontroverzní. To ale není důvodem k tomu, abychom Collierův výzkum ignorovali.

Bariéry rozvoje

Třetí svět se zmenšil. Donedávna na planetě žila miliarda bohatých a čtyři miliardy chudých. Dnes je tomu naopak. Problémem je to, že spodní miliarda nevykazuje ani náznak pohybu růstu. Na rozdíl od zbytku světa nejchudší země nerostou. Poněvadž ostatní bohatou, propast mezi nejchudší miliardou a zbytkem světa se prohlubuje. Co subsaharskou Afriku tak brzdí? Collier podává zajímavý přehled hlavních bariér rozvoje nejchudších zemí. Nachází čtyři pasti, ve kterých se nejchudší země nacházejí. Mnoho z nich je uvězněných ve více než jedné z nich, což ještě více komplikuje možné řešení.

Mnoho nejchudších zemí se zmitá v konfliktech – v občanských válkách nebo v sériích převratů. Proč by to měl být problém? I dějiny rozvíjených zemí znají konflikty. Jenže subsaharská Afrika je uvězněná v opakujících se občanských válkách. Když Collier zkoumal jejich příčiny, zjistil, že zdaleka nejvýznamnějším vysvětlením konfliktů je nízká původní úroveň příjmů a výskyt primárních surovin. Čím je země chudší, čím horší jsou pracovní alterna-

tivy obyvatelstva, tím je lacinější a jednodušší naverbovat armádu rebelů.

Zairský rebelský vůdce Laurent Kabila, který svrhl diktátora Mobutu, nabídl recept, jak v zemi zorganizovat rebelii: stačí deset tisíc dolarů a satelitní telefon. Výskyt přírodních zdrojů zase skýtá možnou „odměnu“, které se

Třetí svět se zmenšil. Donedávna na planetě žila miliarda bohatých a čtyři miliardy chudých. Dnes je tomu naopak.

úspěšní rebelové zmocní. Na první pohled překvapivě se tyto dva faktory jeví jako daleko lepší vysvětlení příčin občanských válek než etnické spory.

Náklady občanských válek přesahují náklady spojené s mezinárodními konflikty. Průměrná válka mezi státy trvá šest měsíců, průměrná občanská válka více než desetkrát déle. Po jejím skončení vláda žije v obavách z dalšího konfliktu a masivně zvyšuje válečné výdaje. Běžná občanská válka tak obvykle válečný rozpočet oproti předválečným časům zdvojnásobí.

Past přírodních zdrojů

Druhou pastí, v níž jsou chudé země uvězněné, je past přírodních zdrojů. Pokud jsou renty z přírodních zdrojů obrovské, země může fungovat jako společnost rentiérů nevykazující žádnou ekonomickou aktivitu. Ale častěji se stává, že příjmy z přírodního bohatství vytáhnou zemi ze dna, ale nepustí jí nikam dále.

Příčinou je vliv přírodních rent na demokratický politický proces. Existence příjmů nezávislých na produkčních schopnostech ekonomiky vede často k tomu, že se používají špatně. Renty slouží na nákup oponentů a na výstavbu velkých a neefektivních

investičních projektů, které mají zajistit podporu voličů.

Každá vládnoucí strana se snaží z přírodního bohatství kupovat politickou podporu, místo toho, aby poskytovala veřejné statky jako ochranu individuálních práv, vlastnictví a fungující soudní pořádek. Jakmile se i vláda prvotně zaváže, že použije příjmy na financování reformy a poskytování veřejných služeb, o to silnější bude pokušení využít jich na populistické mínění v momentu, kdy je bude mít v rukou.

Třetí pastí je past geografická. Velkou brzdou je vnitrozemská poloha a přítomnost problémových sousedů. Švýcarsko leží sice uprostřed kontinentu, ale má za sousedy Francii, Itálii, Německo a Rakousko. Ty nejenže disponují vynikající infrastrukturou, přes kterou se Švýcaři mohou napojit na mezinárodní trhy, ale sami představují vynikající obchodní příležitosti.

Intervence OSN často trpěly tím, že chránily vlastní vojáky před rizikem a neměly mandát na skutečné použití síly.

Uganda má za sousedy Keňu (stagnující tři desetiletí), Súdán (v občanské válce), Rwandu (před časem v občanské válce a genocidě), Demokratickou republiku Kongo (bývalý Zair, kterému vládl Mobutu) a Tanzánii, která ji napadla. Jestliže se Uganda chce dostat na globální trhy, musí se spoléhat na zaostalé keňské přístavy a zanedbanou dopravní síť. Země, která má dobré instituce a zodpovědné politiky, ale je obklíčena špatnými sousedy, to bude mít těžké.

Rozvojová pomoc

Největší problém však mají chudé země samy se sebou. Špatná politika nemusí být nutně pastí. Ale radikální obraty v hospodářské politice jsou vzácné. Může jim pomoci, jestliže je větší část populace vzdělaná a jestliže – zdánlivě paradoxně – země nedávno zažila občanskou válku.

Čerstvá zkušenost má zřejmě oslabující vliv na moc nátlakových skupin a umožňuje lidem u moci využít příležitost ke změně. Okamžik po celospolečenských otřesech nabízí možnost, aby elity nastoupily cestu reformy a omezení politické moci.

Dá se zemím „chudé miliardy“ nějak pomoci? Collier zdůrazňuje, že je klíčové, jak rozvojová pomoc vypadá. Podobně jako příjmy z přírodních zdrojů, i ona může zhoršovat problém časové nekonzistence hospodářské politiky. Collier navrhuje zvážit možnost válečných zásahů v kolabujících zemích. Podle něj existují příležitosti, aby relativně málo nákladný válečný zásah pomohl trvalé změně v zemi trpící občanskou válkou a nebo kolapsem vlády. Opět je otázkou, jak je válečný zásah připravený.

Intervence OSN často trpěly tím, že chránily vlastní vojáky před rizikem a neměly mandát na skutečné použití síly. Známý příklad je masakr v Srebrenici z roku 1995, holandský zásah v Libérii z roku 2004 nebo zásah OSN v Sierra Leone v roce 2000, při kterém místní rebelové odzbrojili a zajali pět set vojáků pod mandátem organizace. Když o pár měsíců přišlo do Sierra Leone několik stovek britských vojáků připravených k boji, armáda rebelů se rozpadla. S minimálními ztrátami a za levné peníze se Britům podařilo nastolit mír, který v zemi trvá dodnes.

Doporučovat válečné zásahy jako všeobecný recept na řešení problémů třetího světa je ale velmi problematické. Hayek a Buchanan by jistě zdůraznili, že to znamená spoléhat se na dobrou informovanost a dobré úmysly západních politiků. To, že se některé zásahy vyplatí, ještě neznamená, že západní vlády je budou schopné dopředu identifikovat a že budou ochotné je vykonávat. V konečném důsledku tak platí, že trvalá změna k lepšímu musí přijít zevnitř zemí „chudé miliardy“.